

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

Шифр та назва спеціальності

I10 – Соціальна робота та консультування

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма

Соціальна робота

Кафедра

Педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна (301)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Спеціальна (фахова), Вибіркова

Семестр

5

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Грибко Ольга Владиславівна

Olga.Grybko@khpi.edu.ua

Кандидат наук з державного управління, доцент кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами імені академіка І.А. Зязюна НТУ «ХПІ». Стаж наукової роботи – 16 років. Автор понад 35 наукових праць. Провідний викладач дисциплін: Державна соціальна політика, Національна безпека у сфері соціального захисту, Технологія прийняття управлінських рішень, Загальна теорія управління, Соціальна робота в громаді, Основи соціальної та гуманітарної політики, Конфліктологія (англ.мовою), Методологія організації наукових досліджень (англ.мовою), Політична психологія (англ.мовою), Психологія безпеки людської діяльності (англ. мовою).

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Під час вивчення дисципліни студент має отримати навички аналізувати вітчизняну та зарубіжну соціальну політику, виявляти низку соціальних проблем у суспільстві, а також знаходити шлях вирішення останніх використовуючи основні методи соціальної роботи.

Мета та цілі дисципліни

Метою вивчення дисципліни є набуття студентами необхідних знань і навичок аналізу державної соціальної політики, пошуку шляхів подолання практичних проблем у соціальній сфері.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

Спеціальні компетенції:

СК2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

СК6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

СК10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК13. Здатність до розробки та реалізації соціальних проєктів і програм.

Результати навчання

РН8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

РН15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПРН1. Організовувати процес та досягнення результату соціальної роботи в межах поставлених завдань з урахуванням чинної соціально-гуманітарної політики держави.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Наявність знань з ОК "Загальна соціологія", "Загальна теорія управління", "Мотиваційні теорії та аналіз соціальних потреб".

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Методами навчання у викладанні навчальної дисципліни «Державна соціальна політика» є:

- словесні (бесіда, дискусія, лекція, робота з книгою);
- дослідницькі (теоретичний аналіз наукових джерел, створення власного соціального проєкту);
- практичні (практичні вправи);
- гейміфікація (ділові ситуаційні ігри);
- групові (творчі групи, робота в малих групах, робота в парах)

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Сутність і зміст соціальної політики

1. Визначення соціальної політики, її об'єкт та суб'єкт. 2. Напрями, функції, завдання та принципи соціальної політики. 3. Умови реалізації соціальної політики.

Тема 2. Історичні аспекти формування соціальної політики

1. Витоки соціальної політики у XVI – I пол. XIX ст. 2. Еволюція соціальної політики в II пол. XIX - I пол. XX ст. 3. Формування концепції соціальної держави у середині XX ст., криза 70-х рр. та її подолання.

Тема 3. Концепція стабільного людського розвитку та її пріоритети в Україні

1. Формування концепції людського розвитку. 2. Показники та індикатори людського розвитку. 3. Соціальні показники та соціальні стандарти. 4. Людський капітал. 5. Характеристика та структура соціального капіталу. 6. Соціальний капітал і громадянське суспільство.

Тема 4. Моделі соціальної політики

1. Значення класифікацій соціальної політики. Консервативна модель соціальної політики. 2. Ліберальна соціальна політика. 3. Соціал-демократична та соціалістична моделі соціальної політики. 4. Інші класифікації моделей соціальної політики.

Тема 5. Сучасні підходи до соціальної політики в країнах ЄС

1. Вплив глобалізації на формування соціальної політики. 2. Загальні тенденції розвитку соціальної політики європейських держав.

Тема 6. Особливості реформування соціальної політики в Україні

1. Створення нормативно-правової бази соціальної політики. 2. Адаптація інституту соціальної політики України до стандартів ЄС. 3. Проблеми в реалізації соціальної політики та шляхи їх вирішення.

Тема 7. Соціальний діалог в контексті європеїзації управління соціальною сферою в Україні

1. Соціальний діалог у системі європейського врядування. 2. Стандарти соціального діалогу у соціальній сфері. 3. Становлення інституту соціального діалогу в Україні.

Тема 8. Стратегії зайнятості та вплив ринку праці на соціальну політику

1. Витоки безробіття. 2. Забезпечення загального балансу соціально-трудоного розвитку. 3. Модель українського ринку праці. 4. Виклики у сфері праці: сутності, походженні та шляхах мінімізації. 5. Міжнародні організації та боротьба із безробіттям.

Тема 9. Розробка та реалізація соціальних проєктів

1. Основні поняття та принципи розробки соціальних проєктів. 2. Побудова дерева проблем. 3. Аналіз цільової аудиторії та зацікавлених сторін. 4. Методи просування.

Тема 10. Система соціального захисту населення в Україні

1. Підходи до поняття «соціальний захист» та «соціальне забезпечення». 2. Основні складові системи соціального захисту. 3. Державні стандарти та нормативи. 4. Організаційна структура соціального захисту.

Тема 11. Перспективи розвитку пенсійної системи в Україні

1. Пенсійна система як складова соціальної безпеки суспільства. 2. Теоретичні домінанти побудови і реформування пенсійної системи. 3. Сучасний стан та проблеми вітчизняної пенсійної системи. 4. Основні напрями реформування пенсійної системи України.

Тема 12. Сімейна політика як базис соціальної політики держави

1. Понятійно-категоріальний апарат державної сімейної політики. 2. Принципи та напрями державної сімейної політики в Україні. 3. Державна соціальна політика як чинник розвитку сімейно-шлюбних відносин.

Тема 13. Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика

1. Визначення та зміст гуманітарної політики та розвитку. 2. Принципи гуманітарної політики. 3. Розробка та реалізація державних програм у гуманітарній сфері.

Тема 14. Соціальна держава та шляхи її розбудови в Україні

1. Сутність поняття «соціальна держава». 2. Співвідношення понять «соціальна держава» та «правова держава». 3. Механізми формування суспільного добробуту в соціальній державі. 4. Формування сучасної парадигми соціальної держави.

Теми практичних занять

Тема 1. Сутність і зміст соціальної політики

Обговорення теми, Складання схеми "Соціальна політика в системі знань".

Тема 2. Історичні аспекти формування соціальної політики

Обговорення теми, Есе до однієї сторінки про обраний етап розвитку соціальної політики.

Тема 3. Концепція стабільного людського розвитку та її пріоритети в Україні

Обговорення теми, Круглий стіл щодо можливостей людського розвитку в Україні.

Тема 4. Моделі соціальної політики

Обговорення теми, Побудова порівняльної таблиці моделей соціальної політики.

Тема 5. Сучасні підходи до соціальної політики в країнах ЄС

Обговорення теми, Доповідь (до 5 хв.) про соціальну політику обраної країни ЄС.

Тема 6. Особливості реформування соціальної політики в Україні

Обговорення теми, Есе до однієї сторінки про обрану сферу суспільного життя в контексті реформування соціальної політики.

Тема 7. Соціальний діалог в контексті європеїзації управління соціальною сферою в Україні

Обговорення теми, Побудова схеми соціального діалогу на конкретних прикладах.

Тема 8. Стратегії зайнятості та вплив ринку праці на соціальну політику

Обговорення теми, Ділова гра.

Тема 9. Розробка та реалізація соціальних проєктів

Обговорення теми, Складання дерева проблем для певної соціальної ситуації.

Тема 10. Система соціального захисту населення в Україні

Обговорення теми, Есе до двох сторінок про організацію соціального захисту / забезпечення своєї територіальної громади.

Тема 11. Перспективи розвитку пенсійної системи в Україні

Обговорення теми, Презентація реферату.

Тема 12. Сімейна політика як базис соціальної політики держави

Обговорення теми, Презентація власного соціального проєкту.

Тема 13. Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика

Обговорення теми, Презентація реферату.

Тема 14. Соціальна держава та шляхи її розбудови в Україні

Обговорення теми, Презентація реферату.

Теми лабораторних робіт

–

Самостійна робота

Підготовка до практичних занять (вивчення лекційного матеріалу, підготовка есе), Підготовка та презентація реферату (тема вибирається зі списку).

Література та навчальні матеріали

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Державна політика в соціогуманітарній сфері : підручник ; [авт.кол. : В.А. Скуратівський, В.П. Трощинський, П.К. Ситник та ін.] ; за заг. ред. В.А. Скуратівського, В.П. Трощинського. К. : НАДУ, 2010. 284 с.
2. Лібанова Е.М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу. К. : КНЕУ, 2008. 330 с.
3. Іванова О. Соціальна політика: теоретичні аспекти : курс лекцій. К. : Видавн. дім "КМ Академія", 2003. 107 с.
4. Клименко А.Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст : монографія. Х.: Юрайт, 2019. 176 с.
5. Корецька С. Соціальна політика України: теорія, методологія, механізми реалізації : монографія. Донецьк : Юго-Восток, 2010. 445 с.
6. Лопушняк Г.С. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 372 с.
7. Малімон В.І. Соціальна і гуманітарна політика: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. 352 с.
8. Надрага В.І. Соціальні ризики в трудовій сфері. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2015. 471 с.
9. Ніколаєць К.М. Соціальна політика в Україні (у 90-х роках ХХ ст.) : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 296 с.
10. Петроє О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної соціальної політики : монографія. К., 2008. 150 с.
11. Соціальна політика ; за заг. ред. В.М. Пічі та Я.Б. Турчин. Львів : Новий світ, 2018. 318 с.
12. Соціальний захист населення України : монографія ; авт. кол. : І.Ф. Гнибіденко, М.В. Кравченко, О.Ф. Новікова та ін. ; за ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. К. : НАДУ, 2009. 184 с.
13. Стожок Л. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування в системі соціальної політики : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07. К., 2007. 20 с.
14. Україна як соціальна держава: гасло для політичної конкуренції чи шлях до солідаризації суспільства? ; О. Пищуліна, Я. Жаліло, С. Лавриненко, Д. Покришка ; за заг. ред. В. Воротіна. К. : НІСД, 2009. 108 с.
15. Утвенко В.В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки: навч. посіб. Київ : ДП "Вид. дім "Персонал", 2018. 248 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дробот, Я., Резніченко, Н. Проблеми та напрямки реформування пенсійної системи в Україні. Фінансовий простір. 2016. №1 (21). С. 63-66.
2. Жиякова, О.В., Андрющенко, І.С., Іванюта, О.М. Реформування пенсійної системи України: Євроінтеграційний вектор. International Scientific and Practical Conference World science. 2017. Vol. 2, No. 12. pp. 12-17.
3. Колот А. М. Еволюція ролі держави та інструментарію її впливу на розвиток соціально-трудової сфери. Соціально-трудові відносини: теорія та практика. 2011. № 1. С. 5–13.

4. Крентовська О. Структуруючий вплив соціальної політики на становище різних соціально-демографічних груп в умовах старіння населення. Актуал. пробл. держ. упр. :зб. наук. пр. Одес. регіон. ін-ту держ. упр. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2010. Вип. 4 (40). С. 140–144.
 5. Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України. URL : <http://me.gov.ua>.
 6. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. URL : <http://mlsp.kmu.gov.ua>.
 7. Про соціальний діалог в Україні : Закон України. Відом. Верхов. Ради України. 2011. № 28. Ст. 255.
 8. Слей Б. Міжнародна конференція з питань подолання бідності : підсумковий звіт. К. : ПРООН в Україні, 2009. 24 с.
 9. Черленяк І.І. Про методику дослідження ідентифікації європейських соціальних стандартів. Стратег. пріоритети. 2008. № 4 (9). С. 121–128.
 10. Четверикова Л. Суть соціальної політики та аналіз її моделей в соціальних державах. URL : <http://www.znc.com.ua/ukr/publ/periodic/shpp/2005/1/p067.php>.
 11. Шайгородський Ю. Політика як інституційна форма досягнення соціального консенсусу: історико-політична інтерпретація. Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Київ; Миколаїв, 2009. Вип. 15. С. 5-15.
 12. Шумило, М.М. Функції пенсійної системи України. Соціальне право. 2017. № 1. С. 184-194.
 13. A Society for all Ages: Challenges and Opportunities. United Nations Economic Commission for Europe, Edited by Astrid Stuckelberger and Andres Vikat, 2008. 105 p.
 14. Mikkel Mailand, Jesper Due Social Dialogue in Central and Eastern Europe: Present State and Future Development. European Journal of Industrial Relations. 2004. Vol. 10. N 2. P. 179–197.
 15. Social Dialogue in times of crisis. Executive summary. URL : <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1221.htm>.
 16. Social Work. An Introduction to Contemporary Practice / Kate Wilson, Gillian Ruch, Mark Lymbery, Andrew Cooper. 2nd Edition. Jun 2011. 760 p.
- ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ
1. <http://library.kpi.kharkov.ua/>
 2. <http://web.kpi.kharkov.ua/>
 3. <http://zakon.rada.gov.ua>
 4. <http://me.gov.ua>
 5. <http://mlsp.kmu.gov.ua>
 6. <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1221.htm>
 7. http://sd.net.ua/2010/02/19/neuhauz_socialna_derzhava.html
 8. <http://www.onlinevolunteering.org/>
 9. <http://un.org>
 10. <http://uncf.com.ua>
 11. <https://zenodo.org/record/1246632/files/konspekt.pdf> (Управління соціальним та гуманітарним розвитком : курс лекцій. ; Уклад: С.М. Домбровська, В.П. Садковий. Х. : НУЦЗУ, 2018. 189 с.).
 12. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/84071> (Державна соціальна політика : навч. посібник / Н.В. Підбуцька, Л.М. Грень, О.В. Грибко. Харків : НТУ «ХПІ», 2024. 400 с.).

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Система оцінювання передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять. Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись у таких формах: 1. Поточне оцінювання роботи студентів у процесі практичних занять. 2. Проведення проміжного контролю. 3. Проведення модульного контролю. Поточне оцінювання має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є: 1) активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять; 2) виконання проміжного контролю; 3) виконання модульного контрольного завдання.

Контроль виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях: оцінювання проводиться за 5-бальною шкалою за критеріями: 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; 2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни; 3) ознайомлення з рекомендованою літературою та сучасною літературою з питань, що розглядаються; 4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні завдань, проведенні розрахунків при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, завдань, винесених на розгляд в аудиторії; 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінка "відмінно" ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді до всіх п'яти зазначених критеріїв. Відсутність будь-якої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів. При оцінюванні практичних завдань увага приділяється також їх якості та самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Модульний контроль здійснюється та оцінюється за допомогою проведення контрольної роботи за всіма темами дисципліни.

Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як середня з кількох складових, що враховує оцінки кожного виду контролю (дві оцінки за результатами поточного модульного контролю, оцінку за курсову роботу і відповідь на екзамені).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Завідувач кафедри
Ніна ПІДБУЦЬКА

12.06.25

Гарант ОП
Ольга ГРИБКО

12.06.25